

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Deres ref.:
23/92-

Vår ref.:
2023/217

Saksbehandler:
Hanne Sigrun Byhring

Dato:
25.04.2023

Høringsuttalelse – NOU 2023:4 Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste

Senter for klinisk dokumentasjon og evaluering (SKDE) viser til høringsbrev fra Helse- og omsorgsdepartementet av 2. februar 2023.

Innledningsvis vil vi berømme det svært omfattende og viktige arbeidet som Helsepersonellkommisjonen har lagt ned for å synliggjøre utfordringene for å oppnå en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste i årene fram mot 2040.

Helsepersonellkommisjonen har gjort en grundig jobb med å beskrive utviklingen som har vært de senere tiårene, nasjonalt og internasjonalt, og gjennomgå forventninger framover basert på flere tilgjengelige fremskrivingsmodeller. Det er krevende å fremskaffe et kunnskapsgrunnlag som gir grunnlag for planlegging frem i tid, og fremskrivingene av hvordan utviklingen vil være hviler på noen forutsetninger. Endringer i disse forutsetningen vil kunne gi endringer i utfordringsbildet, og kommisjonen peker selv på behovet for at fremskrivingene tolkes med forsiktighet. Det utfordringsbilde som trekkes opp for bemanningssituasjonen i helse- og omsorgs-tjenestene er likevel tydelig også om alternativet for lav etterspørselsvekst legges til grunn. Behovet for virkningsfulle tiltak er stort.

Utredningen beskriver at det å tilby helsetjenester med lav nytte kan medføre at tjenester med forventet høyere nytteverdi for brukeren fortrenses. Kommisjonen anbefaler at personellressursene brukes i tjenestene som gir mest nytte, uavhengig av om de er privat eller offentlig finansiert. SKDE støtter at arbeid med å kartlegge og redusere bruk av helsetjenester med lav eller tvilsom nytte er et viktig og nødvendig tiltak for å sikre bærekraft i fremtidens helsevesen. Med bakgrunn i «sørge-for-ansvaret» og målet om gode og likeverdige spesialisthelsetjenester på tvers av bosted, alder, kjønn og sosiale grupper er det viktig at man i arbeidet med kartlegging og redusert bruk av helsetjenester med lav nytte er oppmerksom på grupper i befolkningen som kan være særlig sårbare for mangel på helsepersonell og endringer i tjenestetilbud.

Helsepersonellkommisjonen ser et økende sprik mellom befolkningens forventninger til helse- og omsorgstjenestene og tjenestenes mulighet til å møte forventningene som følge av finansielle og personellmessige begrensninger. Hvis det, som kommisjonen beskriver, i fremtiden blir nødvendig å gjøre begrensende valg i den offentlige helsetjenesten, er det beskrevet en risiko for at etterspørselen etter privat finansierte tjenester øker, med derav følgende forskyvning av personell fra offentlig til privat sektor. SSB har hjemmel i statistikkloven for å innhente statistikk fra private tilbydere av

helsetjenester, og helsepersonellkommisjonen anbefaler derfor at SSB lager statistikk over privatfinansierte helse- og omsorgstjenester, for å få oversikt over omfanget av slike tjenester, herunder bruk av personellressurser.

SKDE støtter kommisjonens vurdering av at det i fremtiden vil være nyttig å få innsyn i og oversikt over bruk av privat finansierte tjenester. SKDE mener det vil være nødvendig at SSB eller et helseregister samler inn og tilgjengeliggjør data fra privat finansierte tjenester for relevante analyse- og forskningsmiljøer. En slik systematisering og tilgjengeliggjøring av data vil være nødvendig for å kartlegge fordeling og bruk av personellressurser og eventuell forskyving av tjenestebruk mellom offentlig og privat finansierte tjenester og mellom høyt og lavt prioriterte helsetjenester, i tillegg til å være positivt med tanke på blant annet pasientsikkerhet, forbedringsarbeid og kvalitet i forskning.

Utredningen beskriver digitaliseringen og teknologien i stor grad slik den fungerer i dag, og i liten grad den utviklingen som er forventet å komme i årene fremover, eksempelvis knyttet til kunstig intelligens. At teknologiske løsninger i dag er relativt lite i bruk, kan henge sammen med at slike løsninger er relativt nye, og at mange av brukerne er i en alder der ny teknologi kan virke fremmed og vanskelig tilgjengelig. Med det generasjonsskifte som vil komme frem til 2040, kan vi få brukere som i større grad har brukt og forholdt seg til digitalisering.

SKDE stiller spørsmål ved om utredningen i tilstrekkelig grad tar innover seg det potensial som ligger i den teknologiske utviklingen. SKDE støtter det foreslåtte prinsippet om automatisering av oppgaver der personell ikke har direkte kontakt med pasienter, brukere eller pårørende. Å kartlegge omfanget av denne typen oppgaver som i dag utføres av helsepersonell og stimulere til utvikling av teknologiske løsninger for automatisering av disse bør prioriteres. Helsepersonell bruker i dag i for stor grad tid på administrative gjøremål, og automatisering av blant annet dataregistrering vil kunne gi bedre utnyttelse av disse stadig knappere ressursene.

Vennlig hilsen

Barthold Vonen
direktør

Hanne Sigrun Byhring
seksjonsleder

Dokumentet er godkjent i SKDEs ledergruppemøte 25.4.2023.